

ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΣΚΛΑΒΙΑΣ

Η ΚΟΚΚΙΝΟΒΡΑΧΗ ΣΠΗΛΙΑ

Η έκδικητική μακία του Ίμβραήμ. Το κατόρθωμα του Ζουβέλεν. Ο κρυμμένος θησαυρός. Οι Τούρκοι πολιορκούν το Μοναστήρι του Αγίου Νικολάου. Δραματικά επεισόδια. Η πολιορκητικές μηχανές. Το βόλι ενέος σκοπευτού. Η συγγραπτική επίκλησις του Κυπριανού. Μαρτύρια και αγώνες.

ΩΣ γράφαμε στο προηγούμενο φύλλο, θέλοντας ο Ίμβραήμ Πασάς να εκδικηθή τους Γουστίνους, που του είχαν σκοτώσει τον αγαπημένο τον άνηφο, έστρεψε στα βουνά των Ιουσσαίων. Όταν έφτασε στα Μαγυλιανά, ανέβηκε στο βουνό Φασουέρι και άγγιξε από εκεί τη λεγόμενη «Κοκκινόβραχη Σπηλιά». Η σπηλιά αυτή είχε χτιστεί από τον Άρχοντα Ζουβέλο και τους συγγενείς του αδελφούς Παπαγιαννακοπούλους, οι οποίοι σ' αυτή είχαν τις οικογένειές τους, τα πράγματά τους, καθώς και τα πράγματα πολλών άλλων ευγενών των.

Η σπηλιά είχε πέντε εισόδους και στο επάνω πάτωμα είχαν συνάξει πέτρας για πόσιμο.

Μόλις ο Ίμβραήμ είδε τη σπηλιά, ενέμισε ότι ήταν εύκολο να την γκρεμίσει. Διέταξε λοιπόν το στρατό του να προσοχή και να μείνι φωνιά μέσα σ' αυτή. Ο στρατός έκανε ότι υποχώρησε με μείον ολόκληρη, μα δεν καταφόρεσε τίποτε.

Κατόπι αυτού, ο Ίμβραήμ διέταξε έφθορο, για να καταλάβη την εσοχή της σπηλιάς. Καθώς ώριμος όμως έμπρος ο πρώτος Τούρκος, ο Άρχοντας Ζουβέλος κίνησε από πάνω μια μεγάλη πέτρα, η οποία τον βράχη στο κεφάλι και του το έκανε λήθαυ! Έγερτο οι άλλοι Τούρκοι τούβαν στα πόδια. Άμέσως οι Έλληνες βγήκαν με γυμνωμένα τα χαταγάνια από τη σπηλιά και τους εζηνήγησαν μακριά από το βράχο. Απελπισμένος ο Ίμβραήμ έφυγε από εκεί, κ' έλειδή μερικοί τον επληροφόρησαν ότι έζειντο που αιχμαλώτισαν κ' εζοτόσαν τον άνηφο του ήταν Βαλτεταίνους, διέταξε τα στρατεύματά του να πάνε στο Βαλτεταίνιο.

Άμα έφτασαν στο χωριό αυτό, ο Ίμβραήμ κατέβηκε στο σπίτι του Πατριάρχη Σαοφή, ένω τα στρατεύματά του ξεχούθησαν για πλάττισο στα γύρω βουνά, έκοιμαζαν τις σιδάνες, ένούναζαν δεκαξή γιλιάνες γυδοπρόβατα και χίλια βεδιά και ότι άλλο βρήκαν και τα όδηγησαν στο στρατόπεδο. Οι δυστυχισμένα χωριά - Βαλτεταίνους, Βυτινήσιτες, Μαγυλιανίτες - καταδικασμένοι, έλησαν τα βουνά και χούθησαν στους βράχους. Πολλοί κατέφυγαν στο Μοναστήρι του Αγίου Νικολάου, μισή ώρα μακριά από το χωριό Βαλτεταίνιο. Το Μοναστήρι αυτό ήταν από φυσικός οχυρό, χτισμένο μέσα σε μια θρόατη σπηλιά. Βράχοι όρθοι δεξιά και άριστερά και στη μέση έπαιχε ένα βαθύ ρέμα.

Στο ίδιο αυτό Μοναστήρι κατέφυγε και ο Μαγυλιανίτης δπλαρχηγός Δημήτρης Μπούζουρας, με τριάντα παλιάρικα του. Έναντι του Έλληνα αυτών πολέμιων έπεσαν Ξαγκιάκί τη νύχτα οι Τούρκοι και τους έπιασαν αιχμαλώτους.

***

Το παλιό αυτό Μοναστήρι είχε δύο εισόδους, και στη βορεινή πλευρά του ένα μοναχάτι, από το οποίο υποχώρησε να περάσει, αλλά με μεγάλη προσοχή. Κάτω από αυτό έφτασε ένα τρομερό βράχο. Ένας απ' τους Έλληνες χωρικούς, φεύγοντας την καταδίωξι των Τούρκων, θέλησε να περάσει απ' το μοναχάτι αυτό, μα γύστουσε και γκρεμίστηκε κάτω. Κιόνοντας στο γκρεμό, πιστέρη από κάτι που το πήρε για χαμολιάβο. Μά δεν ήταν ούσα. Ήταν μια κίνα δλοκοντού, γεμάτη χρομάκι βενέτικο, την οποία, ο Θεός έφερε, πους έφραγε εκεί. Ο χωριάτης Ξαναέβησε στο μοναχάτι, αναποδογύρισε την κίνα και τότε κίνησαν μπρός του ένα σωρό φλωριά!...

Ο Ιστορικός του Αγώνος γράφει σχετικώς με το περιστατικό αυτό:

«... Αὐτός ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἔπλεον, ἐσθῆθη κατὰ τοὺς βράχους, ἐβγαρε τὰ ὀπίσθια του καὶ ἠσθάνθη πολὺν πόνον καθὼς ὅμως εἶδε τὰ χυθῆνα φλωριά, ἠσθάνθη ἐλαφρότερον τοὺς πυ-

γους. Καὶ ἄλλους δὲ οἱ Τούρκοι ἔως ἑκατὸν εἴκοσι ἄνδρας, γυναῖκας καὶ παῖδιά τότε αἰχμαλώτισαν. Ἀπὸ τοὺς αἰχμαλώτους αὐτὰς γυναῖκας, ὀλίγοι ἐγύρισαν ὀπίσω ἀπὸ τὴν Αἰγυπτὸν, ἀλλ' ἤσαν τοὺς ἄνδρας τὸν νυμφευμένους μὲ ἄλλας γυναῖκας. Μιὰ δὲ ἐξ αὐτῶν ἐδηγρεῖτο τὰ βασάνα, τὰ ὁποῖα ἔδοκίμασε κατὰ τὴν εἰς Αἰγυπτὸν αἰχμαλωσίαν, καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἔλεγεν, ὅτι ἐντός μιᾶς ἡμέρας σαράντα φορὲς τὴν ἐπόλησαν καὶ τὴν ἀγόρασαν».

***

Το παλιό λοιπόν αυτό Μοναστήρι του Αγίου Νικολάου το είχαν δυναμοώσει οι Έλληνες με νέους τοίχους, με πολυεπίστερες και άντερείματα, για ν' ασφαλισουν τις οικογένειές τους.

Ο Ίμβραήμ Πασάς, θέλοντας να κατασφύρη τον τόπο, έφρόσταξε πρώτα κ' έφρασαν το Βαλτεταίνιο. Έπειτα διέταξε να κατασφύρουν τα δύο Μοναστήρια: Του Αγίου Νικολάου και το άλλο της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, που βρισχόνταν λίγο πιο πόρα. Οι Τούρκοι άρχισαν πρώτα να σίχουν επάνω από το βράχο πέτρας μεγάλες, για να γκρεμίσουν τη σπηλι του πρώτου Μοναστηρίου, η οποία έφερε από τη σπηλιά, σκοπευόντες να μίξουν έπειτα φωνιά μέσα και να κάρουν τα γεννακάτα. Συγχρόνως ο Ίμβραήμ έφερε το νερό της Μονής και παρήταξε τους στρατιώτες του από το Μοναστήρι της Κοιμήσεως ως το του Αγίου Νικολάου.

Οι στρατιώτες μετέφεραν δοκάρια, σανίδες και άλλα ξυλεία, προνούοντας τα χέρια με χέρι, ο ένας στον άλλο. Το ίδιο έκαναν και μπροστά στο Μοναστήρι της Κοιμήσεως, όπου έμάζεψαν ξυλεία δεκα δοματίων.

Κατόπι άνοιξαν μια μεγάλη τρύπα πάνω απ' τη σπηλιά, που ήταν το Μοναστήρι, και άρχισαν να σίχουν από εκεί, αφού τούρησαν και τη σπηλι του Μοναστηρίου, έρες εφελεστες, θεάματα, μπαρούτι, πίσσα, για να βασούν οι Έλληνες και να βγούν έξω να προσκυνήσουν... Μετά ταύτα ο Ίμβραήμ έκαψε τα ξύλα πουχε μαζέρε μπρός στη Μονη, και αφού έγινε μια μεγάλη άνδρακά, την έσπορωσε και την έφραξε μέσα στο Μοναστήρι. Το Μοναστήρι έπιασε τότε φωνιά και κάρκε το μισό.

Οι πολιορκουόμενοι άναγκάστηκαν, κατόπι αυτού, να συνταχούν στο δικτικό μέρος του Μοναστηρίου, το οποίο διεχωρίζε ένας βράχος από το μέρος που κάρκε...

Περί παραδόσεως στους Τούρκους κανένας δεν έκανε λόγο. Ήσαν όλοι άποφασισμένοι ν' άμυνθούν μέχρις εσχάτων.

Οι Τούρκοι βλέποντας ότι με τη φωνιά δεν κατόρθωναν να βιάσουν τους πολιορκουμένους, έμνησανέβησαν την άλλη μέρα το έξη:

Έζορμάσαν ψηλά από την τρύπα του βράχου μ' ένα σπονί τους πιο τολμήρους στρατιώτες και τους κατέβαζαν στη σπηλι του μοναχαιώτικου Μοναστηρίου, για να χτεπούν από εκεί τους Έλληνες. Μά οι Έλληνες είχαν τα μάτια τους τέσσερα και σκοτώναν άμέσως τους στρατιώτες, τους οποίους οι Τούρκοι έσφραγαν κατόπι άναυ κερνού και κερνούσαν άλλους. Από αυτούς μερικοί εφρόρταναν και πυροβολούσαν τους Έλληνες, ελλήγισαν δέ έτσι άρκετούς.

Το άνεβοκατέβασμα αυτό εγίνονταν όλη την ήμερα, αλλά δεν έφερε κανένα άποτέλεσμα. Έκτός όμως απ' αυτό, οι Έλληνες χτεπόταν και απ' όλα τ' άντιγράνα μέρι. Βόλια τούρακα έπέφρασαν και από αυτές τις πολεμήςστερες του Μοναστηρίου και λάβωσαν τρεις Έλληνες. Συγχρόνως ένας φανατικός Τούρκος, Λαλιώτης, θέλοντας να πάση την πόρτα του Μοναστηρίου και να κωρική το μαγερείο του, που βρισχόνταν στην άλλη, έβαλε επάνω στο κεφάλι του μια πλάκα, την όποιαν εφρατούσε με το ένα χέρι. Κρατώντας με το άλλο το τούφεκι του, ώριμσε προς την πόρτα της Μονής. Άμέσως όμως, ένας καλός σκοπευτής, ο Γιώργης Παναγούλας, του έστολε ένα βόλι και τον έπερασε από το ένα μελίρι στο άλλο.

Ο Λαλιώτης έπεσε σαν κερματόκλητος. Μόλις τον είδαν οι άλλοι Τούρκοι, που ερχόνταν κατόπι τον, τραβήχησαν πίσω, κ' έτσι έματαιώθη η έφοδος.

Την νύχτα της ίδιας ήμερας, οι Τούρκοι είχαν ε-

□ □ Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ «ΜΠΟΥΚΕΤΟΥ» □ □

Ο Γάλλος ποιητής Θεόφιλος Γκαλιό

τοιμάσει πολλά φορτίαμα χαμόλαδα και άλλα ξύλα και φρύγανα, και τα είχαν βάλει κάτω από την πόρτα της Μονής, ώστε να γίνη μεγάλος σωρός. Έσκόπευαν να βάλουν φωτιά εις τα φρύγανα, ν' ανάψουν τα ξύλα, να υφωθούν ή φλόγες της φωτιάς και να κάψουν την πόρτα του Μοναστηριού.

Περί όλων αυτών θέλησε να ειδοποιήσει τους πολιορκουμένους ο Χορτος Σπλιωτόπουλος, Δημητράκης, ο οποίος ήταν άρρωστος και δεν έπορεύθηκε να μη μέσα στο Μοναστήρι, *αλλά* έμεινε κάτω στο μαγειρείο. Την νύχτα όμως υπήρχαν στο μαγειρείο οι Τοῦρκοι, τον έπιασαν, τον έδασάνεσαν, έπειτα τον ελόγγισαν *και* του έκοψαν τ' αυτιά και την μύτη!... Μ' όλα ταῦτα ο Σπλιωτόπουλος δεν ξεψύχησε. Οι συγγενείς του τον βρήκαν την επομένη ημέρα ζωντανό άζωο.

Κατόπιν όλων αυτών ο βεστούκος Κυπριανός, βλέποντας πως δεν υπήρχε έλπίς σωτηρίας, έπληξε στα χεράκια του τα "Αχρνατά Μυστηρία και φώναξε :

— "Αδελφοί Χριστιανοί! Νηστεύσαντες και μη νηστεύσαντες, όπως ερώθετε, ελάτε να μεταλάβετε των "Αχρνατών Μυστηρίων!..."

— "Οι πολιορκουμένοι, χαίρασι ο ιστορικός, προσερχόμενοι μεταελάσαντες ένας - ένας. Κατόπιν άποφασίσαντες πια να πεθάνουν, έσοφίστηκαν το έξης : "Έθουσαντο στο λάδι διάφορα ρούχα, και ιδίως τις φουτανάλλες των, έπειτα τις έκοψαν και τις πετούσαν έξω από το βράχο. Από τις φλόγες των το μέρος γύρω φωτιζόταν σαν γάλαν ήμερα. Έβλεπαν έτσι τους Τοῦρκους και τους έτουφούκιζαν στο σωρό. Έφρόνουνσαν λοιπόν περί τους 200 και δεν τους άφησαν να πλησιάσουν εις τόν βράχον."

"Όλην αυτήν την νύχτα, συνεχίζει ο ιστορικός, οι "Έλληνες την επέρασαν εις το πόδι. Κατά τα εξημερώματα οι Τοῦρκοι, δια να φοβήσουν τους "Έλληνες, έμαζεύσαν δια τα χάλκινα άγγεια εις τόν βράχον και, συγκρούοντες αυτά, έκαυαν κρύτον τρομύριον και άλλόκοτον. Οι δε "Έλληνες, μη γνωρίζοντες το γινόμενον, φοβήθησαν και έννοησαν ότι οι έχθροι μεταχειρίσθησαν νέαν μηχανήν. Οι Τοῦρκοι, βλέποντες πλέον τας έλλειδας των να ματαιώνονται, και μη έχοντες πλέον τροφάς, έφυγαν από κει, πριν ανατείλει ο ήλιος. Έάν όμως έμεναν 24 ώρας άκόμη, θα έκυριευαν το Μοναστήριον και θα αιχμαλώτιζαν τους πολιορκουμένους, οι οποίοι ήσαν ύπερ τους τρακούσιους, και οι περισσότεροι χωρίς όπλα.

— Και όταν όμως οι Τοῦρκοι άνεχώρησαν, οι κλεισμένοι "Έλληνες, φοβούμενοι, δεν έθγαυαν από την Μονήν. Άλλοι τότε "Έλληνες, έλθόντες από το απέναντι μέρος, έφράσαν και τους έκόλληον να έβγουν έξω, λέγοντες ότι οι Τοῦρκοι έφυγαν, *αλλά* αυτοί δεν έπίστευαν, ύποπτείνοντες ότι οι έχθροι ανάγκασαν "Έλληνες αιχμαλώτους να τα φωνάζουν αυτά επίτηδες, δια να τους εξαπατήσουν. "Αλλά" έπειτα έλασαν θάρρος και έβγήκαν".

ΚΡΗΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Ο ΔΙΓΕΝΗΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

Στην Κρήτη υπάρχουν πολλές παραδόσεις για τόν Διγενή "Αχιότα.

Στην "Αξιό π.χ. διηγούνται το έξης ανέκδοτο:

"Ο Διγενής στήθηκε μια φορά στην κορυφή του Ψηλορείτη και πέταξε ένα μεγάλο σιδερένιο λούτο από κρασί, σε μια από τις κορυφές του απέναντι Ψηλορείτη όρους, που λέγεται σήμερα Κοιλούκωνας, σ' απόσταση δηλαδή 40 χιλιομέτρων.

"Ο λούτος χτύπησε μια από τις κορυφές του Κοιλούκωνα και την γκρέμισε και από τότε η κορυφή εκείνη λέγεται "Κοιλοστορούλης".

Στο φρούοφύ αλά της "Αξιός, περνούσε μια ήμερα ο Διγενής και έτσι για άσπιτο έφαει και σπαθιά στους βράχους. Κι' από τότε φαίνεται ως τα σήμερα εκεί άπάνω μια αυλάκια πέντε μέτρων, γεωμενή *κι'* το σπαθί του "Αχιότα.

"Η γυναίκα του Διγενή καθόταν κάποτε άπάνω στο φρούοφύ της, που ήταν ψηλό είκοσι μέτρα, και είχε ξεπλεγμένα τα μαλλιά της και τα χτένια.

"Ο Διγενής πήγε τότε να πάσει μια πλεξούδα και το χέρι του, από την όμη, χτύπησε σε μια πέτρα του τοίχου. Κι' από τότε φαίνονται ή δαχτυλιές του και ή πάλαι του, άπάνω στις πέτρες.

Στις Μαργαρίτες, ένα χωριό του Κάτω Μυλοποτάμιου, σ' ένα φαράγγι, που εινε προς νότον του χωριού, στη μέση του κορμού της δικτικής μεριάς, εινε ένα σπήλαιο. Μέσα σ' αυτό υπήρχε μια λάμα μεγάλη ως πεντακόσιες δαδάδες βάρος.

"Η λάμα αυτή λέγεται "Αμάδα του Διγενή. Διηγούνται δε ότι την έκτάξεν εκεί ή Διγενής μια μέρα που έπαιζε τις αμάδες...

"Ο Δείπνος του Κυρίου στους Έβραίους

ΤΑ ΔΙΚΑ ΜΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Τα γένεια του χωριάτη

(Κεφαλλονήτικη παράδοσις)

"Ένας χωριάτης, από τα Δελιμένα της Κεφαλληνίας, ο οποίος δεν είχε ζούφι ποτέ τα γένεια του, βραδιόστηκε μια φορά σ' ένα λαγκάδι κ' έπεσε να κοιμηθι πάνω σ'τη χλόη. Έκει τον βρήκε, κοντά στα γλυκοζαράματα ένας τοσιάνος και χωρίς να τον ξεπνίσει του έκοψε τα γένεια και του πήρε το σακκάκι.

Σάν ξύπνησε ο χωριάτης και είδε πως του κλέψαν το σακκάκι, πήγε να τραβήξει από την απελπισία του. Έκανε τότε να πάσει και να τραβήξει τα γένεια του από την στεγνωρία του... μα δεν τάβρισε ούτ' αυτά.

Συνοπόμενος λοιπόν για την κατάσταση αυτή και αμφιβάλλοντας για την ταυτότητα του φωνάξε :

— Να ειπ' έγω, ή να μην ειπ' έγω, μοφέ τζόγια μου ;

"Η σιδεροφορετόνα

(Ληξουριώτικη παράδοσις)

"Ένας άλλος χωριάτης, από το Ληξούρι, ήταν τοσιάνος άπάνω στα βουνά και δεν είχε πει ποτέ τον στην εκκλησία. Μια Κυριακή, που βρέθηκε στο Ληξούρι, σαν είδε τον άλλο κόσμο να πληγαίνι στην εκκλησία, άποφάσισε να πάη κι' αυτός, για να ιδη τι εινε εκεί μέσα.

"Αλλά μόλις μπηκε μέσα κι' είδε τους ψάλτες και τους παπάδες να ψέλνουν, τα φώτα να εινε άσπαρα και τόν κόσμο πολύν και στρωμαγωμένο, φοβήθηκε.

"Όταν μάλιστα τόν πλησίασε ο διάκος, γνώοντας το λιβαριστή προς τα εμπρός του, τρέμονε πιο πολν να δινοντας έναν λιθο πετάχτηκε έξω, φωνάζοντας :

— Φυλάχτητε, χωριανοί! "Η σιδεροφορετόνα θα μας σπάση το κεφάλι!...

Σιδεροφορετόνα νόμισε πως ήταν το λιβαριστήρι... *

"Ο μύθος της Λειβαριάς

(Παράδοσις της Λειβαδιάς)

"Η Λειβοριά ή Αλωδοριά εινε ή "Δρυς ή Αειθαλής" ή βελανιδιά. Το είδος αυτό του δέντρου δεν τόν άγαπάει ο λαός. Γιατι πιστεύει πως όταν ο κόσμος και ή φύσις έμαθαν την καταδίκη του Χριστού, συνήθαν σε νεκρικήν σύσην δια τα δέντρα να άποφασίσαν να μη δώσουν ξύλο, για να γίνη ο σταυρός, άπάνω στον όποιον θα τόν σταύρωσαν οι Έβραιοι.

Με την άποφασίση όμως, όλων αυτών τών δέντρων και φυτών, ένα μοναχά δεν συμφώνησε, ή Λειβοριά, ή όποια εδήλωσε ότι δεν θα άγρηθή να δώσει ξύλο στους Έβραίους.

"Αιώςος τότε δια τα άλλα δέντρα και φυτά την διόξανε με φρονέσ από τη συνειδήσι τους.

"Όταν ήρθε ή ώρα και πήγαν οι Έβραιοι τεχνίτες για να φτιάσουν το σταυρό, είδαν μ' εκπλήξι τους, ότι κανένα από τα ξύλα τα γνοστά δεν άντεγγε στα πέλεια τους. Μόλις τα χτυπούσαν με το τεσοφύ τους, αυτά γινότονσαν τσίματια και έτσι δεν μπορούσαν να φτιάσουν το σταυρό.

"Αφού απέλπισσαν λοιπόν, πήγαν να φτιάσουν σταυρό από ξύλο λειβοριάς. Καί της λειβοριάς το ξύλο βιστάζε και έτσι φτιάστηκε ο σταυρός.

"Από την ήμερα αυτή όμως ο Θεός καταράστηκε τη λειβοριά.

Γι' αυτό ο κορομός της εινε πάντα γδαριμένος, τα κλαδιά της στριμένα και τα φύλλα της λαοφάνε.

Μολταυτα ο Χριστός λιπήθηκε άγορτέρα τη λειβοριά. Καί της έδωσε την εύλογία του να μην τινάξη ποτέ τα φύλλα της κ' έτσι νάχη πρόσηνη φορεσιά το γεμίωνα, για να μην κερώνη.

Οι σκύλλοι και ο καιρός

Στην επαρχία των Θηβών καταλαβαίνον τι καιρός θα κάνει από τα σκύλλα.

"Αν π.χ. τα σκύλλα κοιμούνται έσπλωμένα την ήμερα της γιορτής της "Αγίας Πηλαγίας και του Προφήτου "Ηλιού, τότε ο χειμώνας που θα ήρθ, θα εινε γλυκός και ήσυχος.

"Αν άντιθέτως τα σκύλλα κοιμούνται κατά τις άνοτιές του δώ γιορτές σημαζόμενα, θα κάνει άγριος χειμώνας.

ΡΟΔΟΦΥΛΛΑ

Μη περσιφρονε ποτέ τόν έχθρό σου. Και μηνόμη αν εινε, να τόν θεωρήσι λιοντάρι. (Ανατολική παροιμία) — Το όδο άφηνε το όρομα του, ό έρωσι την άνάμνησι και... κανένα ποίημα. Δουμάς

